

CUỘC ĐỜI VÀ SỰ NGHIỆP VĂN HỌC VĨ ĐẠI CỦA NGUYỄN TRÃI

Nguyễn Trãi là một nhà tư tưởng vĩ đại, nhà quân sự lỗi lạc, nhà văn, nhà thơ kiệt xuất của dân tộc, và còn là nhà chính trị, nhà ngoại giao tài ba - một danh nhân văn hóa thế giới. Có thể nói, Nguyễn Trãi là một hiện tượng hiếm có trong lịch sử dân tộc và thế giới. Cuộc đời và sự nghiệp văn học của ông mãi mãi là là kì quan để đời đời kính trọng.

Thân thế của tác giả Nguyễn Trãi

Nguyễn Trãi sinh năm 1380, hiệu là Úc Trai, quê ở Hải Dương. Ông sinh ra trong một gia tộc nhiều đời là quan võ dưới nhiều triều đại. Dòng họ này có truyền thống cương trực, khảng khái, khí tiết, lập trường thương dân, đứng về phía người thế cô, bị hà hiếp, đấu tranh chống lại cường quyền và bạo lực. Vì thế nhiều lần không tránh khỏi tai họa giáng xuống với nhiều mức độ khác nhau dưới nhiều triều đại. Truyền thống gia đình và sự nghiệp của dòng tộc có ảnh hưởng sâu sắc đến tính cách và tài năng của Nguyễn Trãi sau này.

Cuộc đời của nhà thơ Nguyễn Trãi

Sống trong một thời đại đầy biến động, Nguyễn Trãi không tránh khỏi những thay đổi trong cuộc đời. Lên 6 tuổi, mẹ qua đời, Nguyễn Trãi phải về Côn Sơn ở với ông ngoại Trần Nguyên Đán. Năm 1390, ông ngoài qua đời, ông lại theo cha trở về sống ở làng Nhị Khê.

Tuổi thơ Nguyễn Trãi là một thời kỳ thanh bần nhưng ông vẫn quyết chí gắng công học tập, nổi tiếng là một người học rộng, có kiến thức rộng về nhiều lĩnh vực, có ý thức về nghĩa vụ của một kẻ sĩ yêu nước thương dân. Sách vở cổ kim đầu thông thạo.

Năm hai mươi tuổi (năm 1400), Nguyễn Trãi đỗ thái học sinh và cùng với cha ra làm quan với nhà Hồ. Chưa được bao lâu, năm 1407, giặc Minh cướp nước ta, Nguyễn Phi Khanh bị chúng đưa sang Trung Quốc. Nguyễn Trãi và một người em đi theo chăm sóc. Nghe lời cha khuyên, ông trở về nước tìm cách phục thù cứu nước.

Trở về Đông Quan, ông sống lẩn khuất trong nhân dân để tránh sự truy bắt của quân Minh, ngày đêm nung nấu ý chí “đền nợ nước, báo thù nhà”. Khi nghe tin Lê Lợi khởi nghĩa ở Lam Sơn, Nguyễn Trãi bèn trốn khỏi Đông Quan tìm vào Thanh Hoá gặp Lê Lợi, dâng “Bình Ngô sách”, được Lê Lợi trọng dụng. Ông đã đồng cam cộng khổ với nghĩa quân Lam Sơn suốt mười năm kháng chiến, đem hết tài năng, ý chí và nguyện vọng phục vụ cho công cuộc kháng chiến vĩ đại. Trải qua biết bao gian khổ, cuối cùng Nguyễn Trãi đã thực hiện được ước mơ cháy bỏng của ông: đánh đuổi được giặc Minh, mang lại độc lập cho đất nước năm 1427.

Chính ông đã thay mặt Lê Lợi viết bản Bình Ngô đại cáo tổng kết chiến thắng oanh liệt của dân tộc. Bài cáo thể hiện sâu sắc tư tưởng nhân nghĩa của ông, bộc lộ rõ ý chí và nguyện vọng của một con người luôn vì dân vì nước.

Làm quan dưới hai triều Lê Thái Tổ và Lê Thái Tông, ông đã ra sức chèo lái con thuyền của triều đình nhà Lê đi đúng con đường chính đạo mà tinh thần căn bản là thực hành nhân nghĩa để yên dân. Ông đem hết tài năng và sức lực xây dựng triều đình, mở mang đất nước, làm cho xã hội thái bình thịnh trị. Với tính khí cương trực, tư tưởng lấy dân làm gốc, vì dân phục vụ ông không

CUỘC ĐỜI VÀ SỰ NGHIỆP VĂN HỌC VĨ ĐẠI CỦA NGUYỄN TRÃI

khỏi bị bọn quan tham đố kỵ, ganh ghét, tìm cách hãm hại. Nhiều lần ông bị nghi oan, giáng chức khiến ông vô cùng buồn tủi.

Năm 1440, Lê Thái Tông mời ông trở lại làm việc và giao cho nhiều công việc quan trọng. Được tin cây trở lại, ông hăng hái làm việc đến quên đi bản thân thì lúc ấy lại bất ngờ xảy ra vụ việc vua Lê Thái Tông băng hà tại nhà riêng của ông ở Lê Chi Viên. Lợi dụng vụ việc, bọn gian thần triều đình vu cho ông âm mưu giết vua, khép vào tội phải giết cả ba họ năm 1442. Cả nhà Nguyễn Trãi đã bị giết.

Nỗi oan khốc thấu tận trời xanh. Hơn hai mươi năm sau (năm 1464), Lê Thánh Tông mới giải tỏa, rồi cho sưu tầm lại thơ văn ông và tìm người con trai sống sót cho làm quan. Có thể nói vụ án lệ chi viên là vụ án oan thảm khốc nhất trong lịch sử phong kiến Việt Nam.

** Nhận xét chung:*

Nhìn chung, cuộc đời Nguyễn Trãi nổi bật là bậc đại anh hùng dân tộc và là một nhân vật toàn tài hiếm có của lịch sử Việt Nam trong thời đại phong kiến. Ở Nguyễn Trãi có một nhà chính trị, một nhà quân sự, một nhà ngoại giao, một nhà văn hóa, một nhà văn, một nhà thơ tầm cỡ kiệt xuất. Nguyễn Trãi còn là người có nhân cách cao cả, cương trực, sống đầy khát khao, hoài bão thật đáng để cho người đời ngưỡng mộ. Nhưng Nguyễn Trãi cũng là một người đã phải chịu những oan khiên thảm khốc, do xã hội cũ gây nên cũng tới mức hiếm có trong lịch sử.

Ông cũng là một nhà tư tưởng vĩ đại, có tầm nhìn sáng suốt, dũng cảm đưa ra đường lối đổi mới và dũng cảm thực hiện. Tuy có nhiều trở ngại nhưng về cơ bản Nguyễn Trãi cũng đã thực hiện được những gì mình đề ra trong suốt cuộc đời. Thật đáng tiếc, số phận ngán ngùi cũng đã cắt đứt những khát vọng mà ông mong muốn khi đang ở giai đoạn hăm hở nhất.

Sự nghiệp sáng tác văn học của Nguyễn Trãi

Nguyễn Trãi viết nhiều, có công hiến ở nhiều lĩnh vực khác nhau. Có thể nói bút lực của ông phi thường. Tác phẩm của Nguyễn Trãi hầu hết đã bị thất lạc sau vụ án Lê Chi Viên. Hiện nay, chỉ còn lại một ít có thể kể tên sau:

Về văn chính luận:

Bình Ngô đại cáo là kiệt tác bất hủ của Nguyễn Trãi. Với lời văn đầy khí khái, giọng điệu hào hùng, lời lẽ đanh thép, thuyết phục, trâm hùng đã nêu bật được thắng lợi vẻ vang của nghĩa quân Lam Sơn và hào khí của thời đại. Bình Ngô đại cáo xứng đáng là một bản thiên cổ hùng văn còn lưu truyền đến muôn đời.

Quân trung từ mệnh tập là tập văn mang tính luận chiến, nhằm cổ vũ tinh thần quân sĩ và làm nao núng ý chí quân giặc, vừa mang tính thuyết phục, giảng giải cho quân địch thấy rõ lẽ tất yếu phải rút quân và thừa nhận chủ quyền độc lập của Đại Việt. Lập luận sắc bén, văn phong sáng gọn, gợi cảm, có lí, có tình. Tập văn thể hiện sâu sắc tài năng hùng biện và phán đoán tâm lí kẻ địch tài tình của Nguyễn Trãi. Vận dụng chiêu pháp công tâm làm cho quân địch tự tan rã là kế sách tài tình mà không phải ai cũng làm được.

CUỘC ĐỜI VÀ SỰ NGHIỆP VĂN HỌC VĨ ĐẠI CỦA NGUYỄN TRÃI

Về thơ ca:

Tập thơ Úc Trai thi tập gồm 105 bài thơ chữ Hán. ở thơ chữ Hán, Nguyễn Trãi không chú trọng đến niêm luật mà phóng khoáng, tự do để biểu đạt được cái hồn của sự vật. Nắm bắt thần thái, trả cảnh vật về với tự nhiên là bút pháp nổi bật trong văn thơ Nguyễn Trãi. Thơ ông tự nhiên, chan hòa sự sống, mang phong thái điềm đạm của một bậc đại nho.

Tập thơ Quốc âm thi tập gồm 254 bài thơ Nôm. Đây là tập thơ Nôm đầu tiên và cổ xưa nhất của nước ta còn cho đến ngày nay. Quốc âm thi tập phản ánh sâu sắc quá trình phát triển của chữ Nôm thế kỉ XV. Với tập thơ này, Nguyễn Trãi đánh một mốc son rực rỡ trong tiến trình phát triển và hoàn thiện chữ Nôm ở nước ta.

Về khảo cứu lịch sử:

Bộ lược sử Lam Sơn thực lục là quyển lịch sử ký sự ghi chép về công cuộc 10 năm khởi nghĩa Lam Sơn, do vua Lê Thái Tổ sai soạn vào năm 1432.

Vĩnh Lăng thần đạo bi là bài văn bia ở Vĩnh Lăng – lăng của vua Lê Thái Tổ, kể lại thân thế và sự nghiệp của Lê Thái Tổ.

Về nghiên cứu địa lý:

Bộ khảo cứu Du địa chí là bộ sách về địa lý học cổ nhất còn lại của Việt Nam, đặt nền móng căn bản, trở thành nguồn tư liệu quý về địa lí nước Đại Việt. Ngoài ra, Nguyễn Trãi còn có một số tác phẩm khác như Ngọc đường di cáo, Thạch khánh đồ, Luật thư, Giao tự đại lễ nhưng đều không còn lại đến ngày nay.

Tóm lại:

Trong lịch sử dân tộc, thật hiếm có nhân vật nào toàn tài như Nguyễn Trãi, một con người đã có công hiến rất lớn trong công cuộc đấu tranh bảo vệ và xây dựng đất nước ấy đã phải gánh chịu tai họa thảm khốc nhất lịch sử. Dù các tác phẩm để lại không còn đầy đủ nhưng cũng đủ để khẳng định tài năng lỗi lạc của ông. Bởi thế, ca ngợi Nguyễn Trãi, vua Lê Thánh Tông đã viết: “Úc Trai tâm thượng quang khuê tảo” (Tâm Úc Trai sáng tựa sao khuê).

Tham khảo thêm:

- [Dàn ý thuyết minh về tác giả Nguyễn Trãi](#)
- [Văn mẫu thuyết minh về tác giả Nguyễn Trãi](#)